

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Воронюк Єлизавети Анатоліївни

«ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПАТОЛОГІЧНОЇ
ГІПЕРМОБІЛЬНОСТІ СУГЛОБІВ КИСТІ»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 22 Охорона здоров'я

за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія

Актуальність теми дисертації.

Дисертаційна робота присвячена надзвичайно актуальній проблемі у сфері фізичної терапії та реабілітації – гіпермобільності суглобів. Цей багатогранний феномен, що охоплює як адаптивні (професійно обумовлені), так і патологічні (синдромні) прояви, потребує глибокого наукового вивчення.

Ключова складність, яку піднімає автор, полягає в необхідності чіткого розмежування цих двох форм, оскільки хибна класифікація може призвести до серйозних помилок у виборі реабілітаційних втручань.

У професіоналів (артисти цирку, гімнасти, спортсмени) гіпермобільність часто є результатом багаторічних тренувальних адаптацій, не супроводжується клінічними проявами і є функціональною перевагою.

Водночас у пацієнтів із синдромною гіпермобільністю чи порушеннями сполучної тканини надмірний обсяг рухів супроводжується болем, нестабільністю та зниженням функціональних можливостей.

Актуальність теми також посилюється відсутністю уніфікованих методів диференційної діагностики, що створює ризики неправильної оцінки стану.

Проблематика ускладнюється значною індивідуальною варіативністю показників рухливості, що вимагає встановлення "особистих норм" для кожного пацієнта чи спортсмена. Сучасна наукова література недостатньо висвітлює питання динамічного моніторингу гіпермобільності, її прогресування чи зниження, що могло б слугувати прогностичними критеріями для раннього виявлення патологічних станів.

У цьому контексті дисертаційне дослідження, що пропонує поєднання клінічних, біомеханічних та статистичних підходів до оцінки гіпермобільності, а також вводить концепцію диференційованої класифікації за значеннями стандартного відхилення, є своєчасним і має високу науково-практичну цінність. Запропонований підхід, який враховує такі фактори, як

сила м'язів, стабільність суглобів та специфічні професійні навантаження, спрямований на вирішення цієї важливої наукової прогалини.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає у визначенні підходів до диференційної оцінки гіпермобільності у фахівців з надмірною рухливістю суглобів та осіб без професійної потреби у ній, з урахуванням клінічних проявів та функціональних характеристик. У роботі вперше проаналізовано можливість застосування статистичних показників – середнього значення та величини стандартного відхилення для розмежування норми, адаптивної гіпермобільності та патологічних проявів. Запропонований підхід дозволяє більш обґрунтовано визначати індивідуальні цільові орієнтири фізичної терапії та прогнозувати ризики зниження м'язової сили й розвитку ускладнень.

Достовірність результатів дослідження забезпечується такими факторами: чітким визначенням критеріїв включення та виключення учасників; використанням стандартизованих методик вимірювання (гоніометрія, динамометрія, опитувальники для оцінки втоми); проведенням повторних вимірювань протягом семимісячного періоду.

Обґрунтованість висновків підтверджується отриманими статистично значущими відмінностями між досліджуваними групами, а також логічною узгодженістю результатів з існуючими науковими даними та положеннями сучасної теорії фізичної терапії.

Таким чином, у дисертаційній роботі поставлене наукове завдання виконано повністю. Здобувач продемонструвала вміння поєднувати клінічний, функціональний та статистичний аналіз, що свідчить про повне оволодіння методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Воронюк Єлизавети Анатоліївни повністю відповідає спеціальності 227 "Фізична терапія, ерготерапія" та напрямкам досліджень, визначених освітньою програмою третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею, що свідчить про особистий внесок здобувача у розвиток спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія».

На основі аналізу звіту подібності, отриманого за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертація є результатом самостійних досліджень здобувача. У ній не виявлено елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату чи неправомірних запозичень. Усі використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела, що підтверджує дотримання здобувачем принципів академічної доброчесності.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційна робота написана українською мовою. Виклад матеріалу відзначається послідовністю, логічною структурованістю та доступністю, що свідчить про високу фахову підготовку здобувача. Автор вміло використовує сучасну та загальноприйнятну наукову термінологію у сферах фізичної терапії, біомеханіки та медицини.

Робота побудована за традиційною схемою і складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 150 сторінок.

У вступі дисертації обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, а також визначено його наукову новизну та практичне значення. Це демонструє системний підхід здобувача до виконання наукової праці.

Розділ 1. «СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ДИФЕРЕНЦІЙНУ ДІАГНОСТИКУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЮ ОСІБ ІЗ ГІПЕРМОБІЛЬНІСТЮ СУГЛОБІВ»

Цей розділ є теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження. Автором проведено аналіз вітчизняних та іноземних наукових джерел, що дозволило всебічно висвітлити: поняття норми та патології при гіпермобільності суглобів; класифікаційні підходи та особливості диференційної діагностики; значення індивідуалізованих підходів у фізичній терапії.

Розділ 2. «МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Другий розділ присвячений методологічному обґрунтуванню дослідження. У ньому викладено опис методів дослідження, включно з клінічними, біомеханічними та статистичними підходами; характеристику вибірки досліджуваних осіб.

Розділ 3. «ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА КЛІНІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ»

Третій розділ містить ключові результати дисертаційного дослідження. Здобувачем представлено результати власних експериментальних досліджень, де для класифікації гіпермобільності використано статистичні показники (середні значення та стандартні відхилення). Проведено порівняння груп із різним функціональним і клінічним статусом, що дозволило об'єктивно оцінити ефективність авторського підходу.

Розділ 4. «АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Четвертий розділ присвячено обговоренню та інтерпретації отриманих результатів. Автор проаналізувала власні дані, зіставивши їх із результатами інших досліджень, що дозволило визначити оригінальність та наукову цінність власного внеску. У цьому розділі також сформульовано практичні рекомендації та окреслено перспективи подальших наукових пошуків, що свідчить про глибоке розуміння здобувачем досліджуваної проблеми.

Оформлення дисертації

Дисертаційна робота оформлена належним чином, відповідно до вимог наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертації належним чином висвітлені у 5 наукових публікаціях здобувача, зокрема: 5 статей у наукових виданнях, що включені на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України. З них 3 статті проіндексовані у наукометричній базі Scopus, що свідчить про високий міжнародний рівень наукових досліджень.

Результати дисертації також були апробовані на 6 наукових фахових конференціях, що підтверджує їхнє широке обговорення у науковій спільноті.

Публікації здобувача відповідають тематиці дисертаційної роботи та повною мірою відображають основні наукові положення, висновки та результати дослідження.

Дотримання принципів академічної доброчесності та етичних норм

Дисертаційна робота виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. Це підтверджується наявністю коректних бібліографічних посилань, відсутністю ознак плагіату та належним оформленням авторських прав.

Оскільки робота відноситься до галузі знань 22 "Охорона здоров'я", дослідження виконані з урахуванням вимог біоетики та пройшли відповідну біоетичну експертизу. Це підтверджено наявним висновком щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень, затвердженим міжфакультетською комісією з біоетики КПІ ім. Ігоря Сікорського (експертний висновок № 2-2025).

Таким чином, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Незважаючи на високий науковий рівень та значущість дисертаційної роботи, в процесі її вивчення виникла низка зауважень, які не мають принципового характеру, але можуть сприяти подальшому вдосконаленню дослідження та його результатів.

1. Варто було б у назві дисертації вказати на її приналежність до фізичної терапії. Відповідно до вимог, назва роботи повинна відповідати обраній науковій спеціальності (227 "Фізична терапія, ерготерапія") та суті вирішеної наукової проблеми, вказуючи на мету і предмет дослідження. Це забезпечило б повну кореляцію з НДР, в рамках якої виконувалась робота.

2. Обмеженість практичного застосування моделі. Хоча в роботі запропонована обґрунтована концепція класифікації гіпермобільності за середніми значеннями та стандартними відхиленнями, її практичне застосування в клінічних умовах потребує додаткових досліджень на більшій та різномірній вибірці пацієнтів.

3. Обсяг експериментальної частини дозволяє зробити узагальнені висновки, однак відносно невелика кількість учасників у кожній підгрупі обмежує можливість широкої екстраполяції результатів на загальну популяцію.

4. У дисертації значну увагу приділено кількісним методам аналізу, проте питання впливу індивідуальних біомеханічних особливостей та довготривалих адаптаційних процесів потребує подальшого, більш поглибленого вивчення.

5. У роботі окреслено рекомендації для фізичної терапії осіб із різними формами гіпермобільності, проте їх деталізація з урахуванням специфіки окремих видів спорту та сценічних мистецтв могла б підвищити прикладну цінність дослідження.

6. У тексті дисертації наявні розбіжності щодо її загального обсягу та кількості ілюстративного матеріалу. В анотації (с. 5 і 9) зазначено, що дисертація містить 18 таблиць та 8 ілюстрацій, тоді як на с. 20 вказано 15 рисунків та 10 таблиць. При цьому фактичний зміст роботи налічує 18 таблиць та 2 рисунки. Обсяг дисертації вказано як 120 сторінок, хоча список використаних джерел починається вже на сторінці 119.

7. Виявлена суттєва розбіжність у формулюванні мети дослідження в різних частинах роботи. В анотаціях українською (с. 2) та англійською (с. 7) мовами мета визначена як "розробити, науково обґрунтувати та довести ефективність застосування персоналізованих підходів до диференційної діагностики професійної та патологічної гіпермобільності, з урахуванням функціонального статусу, біомеханічних характеристик і потреб фізичної терапії". Водночас, у тексті роботи (с. 17) мета сформульована інакше: "розробити науково обґрунтовані підходи до диференційної діагностики професійно-набутої та патологічної гіпермобільності суглобів кисті та визначити можливості їх використання у фізичній терапії".

Така неузгодженість може вводити в оману щодо справжнього об'єкта та предмету дослідження. Варто було б уніфікувати формулювання мети в усіх частинах роботи, що забезпечить її цілісність та послідовність.

8. Виявлена суттєва розбіжність у кількості та типі публікацій у різних частинах роботи. В анотаціях на с. 6 та 10 вказано, що за матеріалами дисертації опубліковано 5 наукових праць, зокрема 2 статті у фахових виданнях України, 3 статті у журналах, що індексуються в Scopus та Web of Science, а також 6 публікацій у матеріалах конференцій. Водночас, на сторінці 20 зазначено, що опубліковано лише 4 наукові праці, з них 2 статті у фахових виданнях України, 2 статті у журналах, що індексуються в Scopus та Web of Science, а також 5 публікацій у матеріалах конференцій.

Окрім того, звертає на себе увагу той факт, що зазначені в дисертації журнали, як було з'ясовано, не індексуються у базі Web of Science.

9. У тексті дисертації наявні розбіжності щодо її обсягу та бібліографічних даних. На сторінці 20 вказано, що дисертація викладена на 125 сторінках, основний текст складає 92 сторінки, а список джерел містить 89 найменувань. Фактичний обсяг роботи становить 150 сторінок, основний текст – 118 сторінок, а список використаних джерел налічує 143 найменування.

10. У тексті дисертації наявна суперечність у класифікації досліджуваних груп. Зокрема, у Таблиці 3.1 група "D" позначена як гіпермобільні офісні працівники, тоді як у Таблиці 3.2 (с. 73) ця сама група вже вказана як нормомобільні. Така розбіжність може призвести до плутанини в інтерпретації результатів. У роботі виявлено дублювання даних у Таблицях 3.3 та 3.5, що не відповідає вимогам до оформлення наукових праць.

11. У підрозділі 3.2 "Розробка індивідуальних програм тренувань для гіпермобільних та нормомобільних груп та їх вплив на розвиток сили" виявлено значну термінологічну плутанину. У тексті використовуються різні поняття, такі як "тренувальні програми", "тренувальний процес" (с. 81), "методика тренувань" (с. 84), "тренувальне втручання" (с. 93) та "клінічні підходи" (с. 97). Однак наприкінці підрозділу здобувач робить висновок про ефективність "авторської модифікованої програми фізичної терапії", опис якої в роботі відсутній. Така термінологічна неузгодженість та відсутність детального опису ключової програми знижує прозорість та наукову цінність дослідження.

12. У 4 розділі "АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ" виявлено, що чомусь замість аналізу результатів знову описується те, що висвітлено у розділах 1, 2 і 3 (с. 112-113), як у анотації., що є порушенням логічної структури наукової праці.

13. На с. 117 згадується, що на основі результатів експериментального дослідження "розроблено алгоритм диференційної діагностики", проте опис цього алгоритму в роботі відсутній, що робить цей висновок безпідставним.

14. У списку статей дисертантки на с. 140 нумерація починається одразу з номера 4, що є технічною помилкою і потребує виправлення.

15. У тексті дисертаційної роботи виявлено незначну кількість помилок друку, а також орфографічних та стилістичних неточностей.

Усі зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують високого наукового та практичного рівня дисертаційної роботи. Вони, скоріше, вказують на перспективи подальшого розвитку та поглиблення досліджуваної проблематики.

Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Воронюк Єлизавети Анатоліївни на тему «Диференційна діагностика професійної та патологічної гіпермобільності суглобів кисті» виконана на високому науковому рівні.

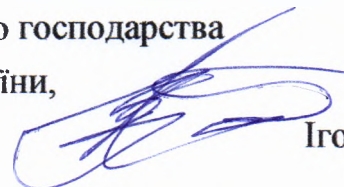
Робота є закінченим, самостійним науковим дослідженням, сукупність теоретичних і практичних результатів якого розв'язує важливе наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Дисертаційна робота за своєю актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, передбаченим у пунктах 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Воронюк Єлизавета Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Офіційний опонент:

Директор Навчально-наукового інституту охорони здоров'я
Національного університету водного господарства
та природокористування МОН України,
доктор медичних наук, професор

Ігор ГРИГУС

Олександр ЛІСАК